

TERMÍN: 23.10.2020

xx36098xx
Recenzia B
Lucia Retter
lretter@randeurope.org

*Prosím nezasahujte do tejto tabuľky*RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Lucia Retter**NÁZOV MATERIÁLU: **Obrana, bezpečnosť, financie - determinanty výdavkov štátov Európskej únie na obranu**TYP VÝSTUPU*[1]: **Analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo obrany SR - Analytický útvar**AUTORI/KY: **Barbora Hrozenská;**

SPOLUAUTORI/KY: - - ; - - ; - - ; - -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	Netechnicke zhrnutie	Hlavnym zistením analýzy je to, že ekonomické faktory majú len malý vplyv na výdavky na obranu. V netechnickom zhrnutí ale tieto faktory prevažujú hneď na začiatku (HDP, dlh...). Navrhla by som, aby sa v zhrnutí zdôraznili najskôr bezpečnostné faktory (NATO, 2% commitment, PESCO, EDF...) a až potom sa rozoberali tie premenné, ktoré mali menší vplyv.		AKCEPTOVANÉ. Poradie faktorov upravené podľa odporúčaní recenzentky. Zároveň bol doplnený odstavec vyhodnocujúci jednotlivé scenáre –

		<p>Tiez by som navrhla aby v tejto casti dokumentu bolo jasne vysvetlene, co vysledky studie znamenaju pre Slovensko a slovensku obranu? Mohli by ste pouzit tie predikcie z modelov A/B, vysvetlit, ze pri zhorsenej bezpecnostnej situacii je predpokladane, ze aj pri ekonomickych tazkostiach post-Covid by vydavky na obranu mohli rast ako % HDP. Tieto vysledky predikcii by mohli nasledovat po poslednom odstavci co tam je teraz.</p> <p>Zhrnutie aj diskusia su omnoho jasnejsie a dobre komunikuju vysledky studie. V oboch by ste ale mali vysvetlit skratky (napr. PfP – partnership for Peace- nie je vysvetlene predtym, ako sa pouzije skratka).</p>		význam a dopady pre Slovensko.
2	Struktura dokumentu	<p>Podla mna by bolo logickejsie mat Diskusiu ako poslednu kapitolu. Detaily o modeloch a predikciach pre Slovensko su sucastou analyzy a mali by ist po metodologii. V Diskusii by sa potom vsetko zhodnotilo.</p>		AKCEPTOVANÉ. Diskusia zaradená na koniec dokumentu po scenároch a predikciách.
3	Grafy	<p>Tituly/popisy grafov su fajn a komunikuju hlavne zavery z grafu. Bolo by dobre kazdy graf uviesť a okomentovat aj v texte (napr Graf 3 a 4 nemaju ziaden komentar).</p> <p>Tiez by som vyzvetlila v footnote pod grafom, co znamenaju skratky- hlavne MEX (vacsina citatelov si Annexy necita a tak nebude vediet, co znamenaju skratky)</p>		AKCEPTOVANÉ. K uvedeným grafom bol do textu pridaný analytický komentár v súlade s odporúčaním recenzentky. Do grafov doplnené vysvetlenia k použitým skratkám.

4	Graf 4	Potrebuje komentar: preco je zobrazene HDP z 2008-2009; 2019-2020 (pre porovnanie)? Co chcete tym grafom komunikovat? Preto su zobrazene krajny V4 a Nemecko? Atd		AKCEPTOVANÉ. Graf pre neprehľadnosť odstránený z analýzy.
5	Graf 5	Tiez potrebuje komentar- aj ten odsek nad grafom je relevantny, mozete ho referovat k grafu.		AKCEPTOVANÉ. Doplnená referencia argumentácie na str. 7 k pôvodnému Grafu č. 5
6	Strana 8.	Zoznam bezpecnostnych podmienok je fajn a urcite dolezity. Pridala by som ale aj celkovu situaciju a hrozby: Rusko, Bielorusko?, NATO operacie, Syria? Azerbajdžan? A ine ktore su relevantne pre Slovensko.		AKCEPTOVANÉ. Pre prehľad boli do textu doplnené vybrané externé hrozby spojené so zmenou bezpečnostného prostredia v okolitých regiónoch a vo svete. Hlbšie sa touto oblasťou bude zaoberať pripravovaná analýza, ktorá bude (po prijatí novej Bezpečnostnej stratégie SR) skúmať detailnejšie význam zadaných hrozieb a výziev pre SR.
7	Strana 9, footnote 1	Nie je mi celkom jasne, preco je dolezite rozlisovat realisticky a konstruktivisticky model. Nikde inde o tom nehovorite, takže sa to tu objavuje bez kontextu. Ako tieto modely vplyvaju na vasu ekonometricku analyzu? Ako ste ich implementovali? Aky je v nich		AKCEPTOVANÉ. Pre relatívne malú relevantnosť a zlepšenie prehľadnosti odstránené z textu.

		substantivny rozdiel? Ine premenne? Ine hodnoty?... mali by ste vysvetlit ak je to dolezite. Ak nie, tak to tu netreba.		
8	Box 2	Mala by ist hned za textom, ktory ju uvadza, aby citatel nemusel cakat na koniec secie, kym sa dostane k tomu, o com cital na jej zaciatku.		AKCEPTOVANÉ. Poradie boxu 2 presunuté podľa odporúčania.
9	Metodologia	<p>Moje vedomosti z ekonometrie su skoro 10 rokov stare, takže nestacia na podrobne skumanie modelov a metodik v tomto kontexte; ale chcela som podotknut, ze pri vysvetlovaní modelov by som navrhla, aby ste pouzili jednoduchsi jazyk a hlavne jednoznacne rozlisili: model, scenar, podmienky. Momentálne je v tom trochu chaos (napr v annexe mate modely 1-7; v texte sa hovorí o modely A a B (a nie 1 and 2), potom su tam podmienky A1 a A2, scenare....)</p> <p>Navrhla by som, ze by ste vytvorili tabulku, kde to vsetko pospajate, co s cim je prezentovane v tejto studie (samozrejme chapem, ze nie vsetko sa tu prezentuje).</p>		AKCEPTOVANÉ. Názvoslovie modelov, podmienok a scenárov zjednotené tak, aby bolo pre čitateľa jednoduchšie na zorientovanie. Doplnená vysvetľujúca grafika znázorňujúca prepojenie (podmienky – modely – scenáre).
10	Tabulka 1	<p>Tabulka 1 prichadza celkom bez vysvetlenia a bez kontextu. Najlepsie by bolo dat ju nakoniec metodologickej sekcii, potom, co ste vysvetlili ako sa studia robila. Tiez k nej treba vysvetlujuci komentar – co ukazuje? Preto su tam podmienky A-C (opat referujem k Annexu, kde je model 1-7)</p> <p>BOX 4 je super a velmi potrebny. Ku Scenaru 2 Vam chyba sipka.</p>		AKCEPTOVANÉ. Tabuľka zaradená na záver metodologickej sekcii. Okrem toho bol doplnený box (aj v súlade s odporúčaniami ďalších recenzentov), obsahujúci stručné vysvetlenie modelov (OLS, FEM, REM). Zmenené bolo aj

11. Diskusia

Pri vysvetlovaní scenárov by ste mali ešte vložiť paragraf, ktorý vysvetlí hlavné rozdiely medzi podmienkami A, B a C. V Boxe 4 sú tieto podmienky, ale nikde predtým ste nevysvetlili, aký je medzi nimi rozdiel (zhruba; detaily sú v annexe). Tiež sa ako čitateľ pýtam sama seba, prečo ste podmienky C nepoužili pri žiadnom scenári?

Podobný komentár ako na Netechnické zhrnutie, čo sa týka obsahu. Najdôležitejšie výsledky štúdie by mali byť komunikované jasne a prioritne.

Podotkla by som tiež, že začiatok diskusie dáva 2 otázky, na ktoré štúdia nedáva odpoveď. Odkiaľ sú tie otázky? Prečo sa objavujú až tu? Ak sú relevantné, mali sa adresovať už skôr. Ak nie, tak ich tu netreba (lebo sú to otázky na ďalšie štúdie, ktoré tu teraz neskumate).

Záver o ekonomických faktoroch je fajn, ale potrebuje trochu elaborácie: a) akým spôsobom ste prišli na to, že ekonomické faktory majú menší vplyv? B) prečo je dôležité zohľadniť aj iné faktory? C) Aké? D) čo to znamená pre Slovensko? Slovenské min obrany?

Myslite na to, že väčšina ľudí si číta zhrnutia a diskusie. V Diskusii preto musíte komunikovať všetko o čom ste presvedčení, že je dôležité.

označovanie modelov a scenárov tak, aby bolo jednoduchšie na orientáciu + pridaná vysvetľujúca grafika znázorňujúca prepojenie (podmienky – modely – scenáre).

AKCEPTOVANÉ.

Prepracované podľa návrhov recenzentky, odstránené otázky, ktoré priamo nesúvisia s analýzou, zapracovanie ďalších prioritných zistení z hľadiska vytvorených prognóz a scenárov, vrátane poznámky o špecifikách z hľadiska plánovaných nákupov v rámci MO SR, ktoré môžu predpokladané výdavky na obranu predikované podľa všeobecných scenárov ešte zvýšiť.

12.	Scenare	Scenar pri ktorom je teroristky utok ako ,1' kazdy rok je velmi nerealny, ale ak by sme uvazovali o bezpecnostnych problemoch (e.g. NATO operacia proti terorizmu, alebo nejaky iny konflikt, kde Slovensko prispieva vojskom), tak by to davalo vacsi zmysel.	<p>ČIASTOČNE AKCEPTOVANÉ. Pravdepodobnosť teroristických útokov, či iných závažných bezpečnostných incidentov, je do veľkej miery nepravdepodobná. Scenáre však majú za úlohu zobrazit' krajné/hraničné situácie, na príklade ktorých možno lepšie ilustrovat' význam jednotlivých premenných.</p>
13.	Tabulky 2-5	V zatvorkach by som vypisala celym slovom, co znamenaju tie premenne. Pre laika, ktory nepracoval s tym datasetom su tieto skratky nie vzdy celkom jasne a velmi by to ulahcilo citanie, keby nemusel citatel skrolovat hore dole od annexu ku hlavnemu textu.	<p>AKCEPTOVANÉ. Premenné dovysvetlené vždy priamo pod príslušnou tabuľkou.</p>

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Po vysporiadani sa s komentarmi je tato analyza jasnejsia, prezentuje informacie v logickej strukture a dostatočne stručne. Metodologicke sekcie su technickeho charakteru, doplnene prilohami s dalsimi detailami o modeloch a scenaroch, takže studia podava dostatočne vysvetlenie aj o procese a metodologii. Studia prezentuje uzitocny kontext a vysvetlenia faktorov, ktore ovplyvnuju investicie do obrany a bezpecnosti.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologickeho a obsahoveho charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.